

РЕШЕНИЕ

на Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА за резултатите от извършено оценяване по процедура за програмна акредитация на професионално направление професионално направление 3.8 „Икономика” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

1. Хронология на процедурата

Процедурата е открита с решение на Постоянната комисия по стопански науки и управление от 05.06.2019 г. (Протокол № 19) по искане на висшето училище (вх. № 430/ 29.05.2019 г.).

На заседание, проведено на 07.04.2021 г. (Протокол № 11), на основание чл. 88а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на ПКЧНУ приеха доклада на утвърдената с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 30.01.2020 г. (Протокол № 2) експертна група в състав:

1. Доц. д-р Стоян Киров, ИУ-Варна – ръководител ЕГ
2. Проф. д.ик.н. Таня Горчева, СА „Д. А. Ценов“ – член на ЕГ
3. Доц. д-р Соня Чипева, УНСС-София – член на ЕГ
4. Яна Колева, студент, РУ „Ангел Кънчев“ – член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата от ПКЧНУ: доц. д-р Емил Трифонов

Проверката е осъществена въз основа на предоставени от висшето училище документи и чрез проведени онлайн срещи.

ВСУ „Черноризец Храбър“ е получил програмна акредитация по ПН 3.8 „Икономика“ с решение на ПКЧНУ на НАОА от 28.05.2014 г. (Протокол №18) с оценка 9,01 за срок от шест години. Постоянната комисия по стопански науки и управление дава две препоръки:

Препоръка 1. Да се провежда кадрова политика за намаляване средната възраст на академичния състав. Срок на изпълнение: Постоянен.

Констатирана е средна възраст на хабилитираните преподаватели на ПОТД в катедра „Международна икономика и администрация“ (настояща катедра „Икономика“) – общо 12 души, от 55 години. В рамките на акредитационния период катедра „Икономика“ се реструктурира в няколко аспекта. *Първо*, пенсионирани са част от преподавателите. *Второ*, двама млади научни работници са участвали в хабилитационни процедури за придобиване на длъжност „доцент“. *Трето*, намален е общият брой на хабилитираните преподаватели в катедрата, който към текущата дата е 7 човека. Като резултат от предприетите мерки средната възраст на хабилитираните преподаватели на ПОТД в катедра „Икономика“ е намален на 51 г. *Препоръката се изпълнява.*

Препоръка 2. Да се засили публикационната активност на преподавателите от ПН 3.8 „Икономика“. Срок на изпълнение: Постоянен с ежегодно отчитане.

Академичният състав, обучаващ в ПН 3.8 „Икономика“, има общо 95 публикации за периода от предходната акредитационна процедура, в т.ч. 8 броя учебника и учебни помагала. В тези бройки са отчетени и трудовете на автори на ВОТД, за които няма налични декларации за преотстъпени права. За отчетния период от 2014/15 уч. г. до 2019/20 уч. г. се установява *неустойчива тенденция* на годишния брой на публикациите. Публикациите намаляват от 13 в началото на периода на общо 5 в края на периода. За три от наблюдаваните години той е бил около 20. Броят на публикациите на един преподавател на ОТД се движи в диапазона между 1 и 3 публикации на година. Всеки преподавател от катедрата ежегодно разработва план и отчет за научноизследователската си дейност. *Препоръката е изпълнена частично.*

2. Констатации и оценки за изпълнението на критериите за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО (Таблица 4):

Въз основа на изводите в доклада на експертната група ПКЧНУ направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнението на критерий 1.1 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива

политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище”.

Обучението се осъществява в съответствие с основната мисия, цели, задачи и приоритети на ВУ и се базира на действащото национално законодателство и вътрешните нормативни документи.

ВУ провежда обучение във всички ОКС от ПН 3.8 „Икономика“. Обучаващо звено в ПН 3.8 „Икономика“ е катедра „Икономика“, факултет „Международна икономика и администрация“ (МИА). Университетът заявява, че през учебната 2019/20 година предлага две специалности в ОКС „Бакалавър“ с продължителност четири години – “МИО” и “Финанси и счетоводство”. Обучението се осъществява в редовна, задочна и дистанционна форма. В ОКС „Магистър“ се предлагат шест специалности в редовна и задочна форма, като две от тях са и в ДФО („Финансов и банков мениджмънт и маркетинг“ и „Международни финанси“). Във филиала на ВУ се обучават само магистри (общо по три специалности), като „Кръгова икономика“ се предлага само там.

ВУ няма отделна Стратегия за развитие на ПН 3.8, но за него се прилагат принципите и дейностите, залегнали в Стратегическия план за развитие на ВСУ 2012-2017 г., приет с решение на АС, Протокол № 1/12.10.2012 г., и в Стратегията за развитие на ВСУ 2018 – 2022 г., приета с Протокол 3 /10.12.2018 от Настоятелството на ВСУ.

Достъпът до част от вътрешните нормативни документи е ограничен и е възможен само в рамките на вътрешна информационна система.

Във ВУ има официално приета и публично оповестена политика за осигуряване на качеството, достъпна на официалния сайт на институцията. Политиката по качеството е част от стратегическото управление на ръководството. Обучението по ПН 3.8. Икономика е в съответствие със СУК на университетско ниво като се отчита спецификата на изучаваните специалности. Измеримостта на поставените цели и задачи в политиката по качество се реализира чрез периодични отчети и анализи на състоянието по различни критерии, както и чрез утвърдените процесни карти. Мониторинг на изпълнението на поставените цели и задачи се осъществява чрез основната процедура в СУК „Преглед на ръководството”, описана в НК. Поддържането на университетската СУК и осигуряването на обратна връзка за резултатите от нейното действие се основава на периодични вътрешни одити, които се извършват от комисии от вътрешни одитори и от обобщените информации и анализи. За анализирания период в ПН 3.8 Икономика са планирани и проведени 5 вътрешни одити и в докладите няма установени несъответствия.

ВСУ "Черноризец Храбър" изгражда и прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението в рамките на националния и институционалния контекст.

Констатации за изпълнението на критерий 1.2 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „Управление на качеството на образованието”.

Във ВУ има изградена административна и организационна структура на система за управление на качеството на учебния процес, включително и в ПН. Документацията, свързана с дейността по осигуряване на качеството на обучението е достъпна в интранет мрежата на ВУ. Мнението на студентите се проучва на база анкети. Във връзка с преминаването към изцяло електронно базирано обучение на студентите в присъствени форми на обучение, свързано с COVID, са разработени Методика за обучение и Временни правила за явяване на онлайн изпити. Всички нормативни актове са на разположение на преподавателите в електронен вид в Интранет мрежата на ВУ (<http://intranet.vfu.bg>). В рамките на анализирания период в ПН 3.8 „Икономика“ са проведени 5 обучения и семинари за обмен на опит за осигуряване на качеството на учебния процес. Трина преподаватели от ПН 3.8. са обучени одитори и извършват вътрешни одити в различни структурни звена на висшето училище

Приет е Етичен кодекс за научни изследвания, публично оповестен на сайта на ВУ и функционира Комисия за академична етика. През акредитационния период няма постъпили сигнали за нарушаване на академичната почтеност, вкл. и за плагиатство, в рамките на ПН 3.8. Икономика.

Констатации за изпълнението на критерий 2.1 в съответствие със стандарт 2 от ESG – част 1 (1-10): „Висшето училище извършва обучение по професионалното направление като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни”.

Учебната документация в ПН 3.8 „Икономика“ съответства на Стратегията за развитие на ВСУ, Мандатната програма на ректорското ръководство и Пътната карта за нейното реализиране.

Предлаганите специалности напълно отчитат търсенето на пазара и така осигуряват рентабилен образователен продукт. Квалификационните характеристики са разработени по единен стандарт и определят знанията, уменията, компетентностите и възможностите за професионална реализация на студентите.

Обучаващото звено събира и анализира информация от потребителите на кадри за връзката между учебната документация и практическата подготовка на студентите най-вече чрез анкетни проучвания, които имат регулярен характер или се осъществяват във връзка със спечелени проекти. В рамките на реализиран проект по ОП „РЧР“ е създадено браншово настоятелство, което подпомага усъвършенстването на учебната документация.

Действа децентрализирана система за оценяване на резултатите от обучението на студентите. Общите принципи са разписани в Наредба №1 за учебната дейност, а конкретните оценъчни елементи зависят от отделните титуляри на дисциплини. Семестриалните оценки се поставят въз основа на писмени изпити по обявена скала, като рядко се отчита текущия контрол. Дипломирането на студентите се оценява въз основа на държавен изпит или защита на дипломна работа.

Предприети са мерки за гарантиране на съпоставимостта на учебни планове и програми с тези на държавните ВУ в България. ВСУ взимат практики от Кралство Норвегия, доколкото си партнира по една от специалностите с Висшето бизнес училище в Осло.

Съществуват разписани правила и процедури за приемане и актуализиране на учебната документация. Процедурата е йерархична, като в нея участват катедра „Икономика“, ФС, Комисията по учебна дейност и АС. Правилата са общовалидни за всички форми на обучение – редовна, задочна и дистанционна от съответното ОКС. Правилата, уреждащи структурата на учебните планове в ПН 3.8, съответстват на държавните нормативни изисквания. Всички учебни планове се създават на базата на дефиниран шаблон. Параметрите на учебните планове (срок на обучение, общ хорариум, образователни кредити) отговарят на чл. 41 от ЗВО, Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование (ПМС №162 от 2002 г.) и Наредба №21 от 2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити на МОН. Обучението завършва при изпълнението на всички задължения по учебен план и с успешно положен държавен изпит/дипломна работа. Учебните планове и учебните програми са еднакви по структура, съдържание и разпределение на часовете за редовна и задочна форма на обучение за всяка една от специалностите. За дистанционната форма на обучение са изготвени отделни учебни планове, които имат редуцирана присъствена заетост на 30%.

Административният контрол върху учебната документация се осъществява на шест нива.

В обучаващото звено съществува среда за диалог между преподавателите и представителите на практиката, основаваща се на лични контакти, заемани позиции в частния счетоводен и одиторски бизнес, учебно-методически семинари, създаването на браншово настоятелство в катедра „Икономика“. Катедра „Икономика“ декларира, че в прегледа на учебните програми са участвали по един студент и по един работодател всяка година. Практиката не е доказана с документи, в т.ч. с протоколи от заседания.

Структурата на учебните планове в ПН съответства на държавните нормативни изисквания. Учебните планове съдържат 58-80% задължителни, 11-25% избираеми и 8-17% факултативни дисциплини. Разпределението на кредитите по семестри е равномерно. Кредити за аудиторна заетост се формират само за лекции, залекции и упражнения, и само за семестриални упражнения. Бакалавърските програми включват задължителна дисциплина „Спорт“ с годишен хорариум от 80 часа за първите два семестъра. Не във всички учебни планове е включена учебна практика със собствен хорариум и кредити. Само в учебния план на специалност „Финанси и счетоводство“ са предвидени 90 часа извънаудиторна заетост, което е 1,25% от общия хорариум. Нормите на ВУ допускат голямо разнообразие от форми за провеждане на стажове. Обучението се извършва по обявен учебен график и разписание на занятията.

Констатации за изпълнението на критерий 3.1 в съответствие със стандарт 3 от ESG – част 1 (1-10): „Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение по съответното професионално направление”.

Обучението в ПН реализира мисията, целите и задачите на ВУ и е напълно в контекста на неговата стратегия за развитие. Акцентира се върху две от целите: обучение ориентирано към студентите и цифровизация на образователната дейност. Образованието в ПН покрива държавните изискванията за необходимата фундаментална и специална професионална подготовка.

Съществува организация за включване на студентите в практически занимания, стимулиращи творческата им активност. Прилагат се широк кръг от аудиторни дейности – изнасяне на доклади, дискусии, решаване на казуси и разработване на курсови работи и др. Дадена е възможност на студентите да участват в голямо разнообразие от стажове, някои от които не са заложили по учебен план. В повечето учебни планове няма планиран реквизит „стаж/учебна практика“. Практическото обучение (в аудиторна и извънаудиторна среда) в ОКС „Бакалавър“ варира между 33-63%, а в ОКС „Магистър“ между 0-81%. Констатиран е много голям дял на практическото обучение за някои специалности, което може да компрометира фундаменталната подготовка на студентите (като това най-вече се отнася за ОКС „Бакалавър“). Няма достатъчно данни за интензивността на използване на различните форми на стажове в университета.

Основното звено проучва заинтересоваността на студентите и степента на тяхната професионална реализация чрез анкетни проучвания. Дейността е формализирана с въвеждането на електронни формуляри в Google за обратна връзка. Факултетът отчита нисък процент на реализация на своите студенти. Тяхната професионална успеваемост за целия отчетен период по акредитацията е между 28% и 38%.

Вътрешните правила предоставят свобода на преподавателите сами да избират формите на контрол. Основната форма за окончателна проверка на знанията на студентите от специалностите в ПН е писменият, семестриален изпит под формата на тест, без да се отчита текущия контрол с установен дял. Критериите и методите за оценка на студентите са включени във всяка учебна програма.

Връзката между преподаватели и студенти в катедра „Икономика“ се реализира въз основа на консултации, тюторна система и текущо анкетиране. Има разписани процедури за провеждане на държавните изпити. Общите правила се съдържат в Наредба №1 за учебната дейност. Студентите имат право да избират формата на своето дипломиране. Не за всички специалности има публикувани конспекти за държавните изпити. Катедра „Икономика“ няма практиката да включва представители на бизнеса в държавната изпитна комисия.

Мониторингът и анализът на качеството на образователния процес се осъществява на университетско ниво. Всяка година се извършва вътрешен одит, който обхваща всички основни звена и процеси във ВУ. Одитите се извършват въз основа на график, изготвен от УПР и утвърден от Ректора. Контролът се реализира въз основа на т. нар. процесни карти, като изпълнението на критериите в тях е индикация за ефективността на университетските дейности. Докладите от одитите се обсъждат по звена, вкл. от АС, като до два месеца ръководните органи са задължени да предприемат коригиращи мерки.

Съществува процедура за приемане и разглеждане на постъпили жалби свързани с образователния процес от студенти. Жалбите се подават във фронт-офиса, адресирани чрез ръководителя на звеното до Ректора, към който действа постоянна Комисия за студентски жалби. През акредитационния период не са постъпвали жалби на студенти.

Констатации за изпълнението на критерий 4.1 в съответствие със стандарт 4 от ESG – част 1 (1-10): „Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл“ на студента: прием в съответното професионално направление, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане“.

Създадена е среда за привличане, прием и адаптиране на българските и чуждестранни студенти. За целта интернет страницата на университета има версия на руски и английски език. В адаптирането на чуждестранните студенти активно участва отдел „Международна дейност и проекти“. На чуждестранните студенти се осигурява академичен съветник, който подпомага избора им на учебни дисциплини, осъществява контакт с преподаватели, насочва ги към разработка на реферати по определени теми. В ПН се предлагат програми на английски език - „Международен бизнес“ и „Финанси“ (ОКС „Бакалавър“) и „Международни финанси“ и „Предприемачество“ (ОКС „Магистър“). Бакалавърските програми се осъществяват съвместно с BI Norwegian Business School.

Изградени са структурни звена и се използват процедури и правила, които осигуряват прозрачност в съответствие с предварително определена и публикувана нормативна база и обхващат всички етапи от „жизнения цикъл“ на студентите. Основната част от нормативната база е видима на сайта на университета, а останалата част е достъпна в интранет мрежата на ВУ.

В рамките на наблюдавания период приемът на студенти в ОКС „Бакалавър“ в ПН бележи постоянен спад, достигайки намаление с 53%, докато приемът в ОКС „Магистър“ показва тенденция

на нарастване до учебната 2018/2019 г. и рязък спад през последната година на периода. Общият брой на обучаваните студенти в периода е в рамките на капацитета на ВУ в двете ОКС, като показва тенденция на намаление, с изключение на 2018/2019 г. Тази тенденция е най-силно изразена при студентите от ОКС „Бакалавър“ – редовно обучение, средно годишно с 23,6%, следвани от тези в задочна (средно годишно със 17,7%) и дистанционна форма (средно годишно с 14,2%). В последните 2 години няма обучавани студенти в бакалавърска степен в ПН във филиала в Смолян. По отношение броя на студентите в ОКС „Магистър“ се наблюдава много рязък спад в задочната форма на обучение в средата на периода и значително нарастване в последните 2 години. Впечатление прави много слабия интерес към ДФО при магистърските програми, както и изключително нарастване на студентите-магистри в ПН 3.8 „Икономика“ във филиала в Смолян. Средно на година прекъсват по 4 студенти, като това обикновено са студенти от ОКС „Бакалавър“.

Регламентирани са редът и организацията по признаване на висше образование и завършени периоди на обучение във висши учебни заведения в страната и в европейския регион на основата на нормативно приети документи.

В университета има нормативно установени условия за мобилност на студенти и докторанти по програма Еразъм+, включващи правила за академично признаване на периоди на обучение и практика в чужбина. Наблюдава се по-слаб интерес към изходяща студентска мобилност в сравнение с входящата. Най-голяма активност и в двете посоки на мобилност на студенти се наблюдава през 2016/2017 г.

Във ВУ са създадени възможности за включване на студентите от ПН 3.8 в изпълнението на изследователски проекти. За наблюдавания период, обаче, няма участия на студенти в изследователски проекти. Създадени са благоприятни условия за популяризиране на научноизследователската работа на студентите чрез публикации в електронното списание на ВСУ. Известна активност на студентите има по отношение участие в научни форуми, като тя е сравнително по-висока при магистрите. През отчетния период студентите и докторантите вземат участия в конференции и научни форуми, като общият брой участия възлиза на 10 за студентите от ОКС „Бакалавър“ и 20 участия за ОКС „Магистър“. Няма регистрирани участия на студентите в научни проекти.

Спазват се изискванията към съдържанието и формата на основните документи за образование и квалификация, издавани от ВУ.

Създадена е система „Алумни“ за регистриране и проследяване реализацията на завършилите студенти. Допълнителна възможност за поддържане на контакт със завършилите студенти е членство в Клуба на възпитаника на ВСУ, което наред с покани по повод официални събития, дава възможност бившите възпитаници да бъдат привлечени в различни форми на продължаващо образование.

Констатации за изпълнението на критерий 5.1 в съответствие със стандарт 5 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление”.

Съществуват публично оповестени процедури за приемане на работа на преподаватели, осигуряващи обучението в ПН, отговарящи на законовите изисквания. Политиката за развитие на академичния състав е разписана и заложена във вътрешната уредба на университета. Приетите документи са достъпни на сайта на университета.

Общият брой на преподавателите на ОТД, осигуряващи обучението в ПН 3.8 „Икономика“ в ОКС „Бакалавър“ през наблюдавания период показва тенденция към намаляване и към уч. 2019/20 г. възлиза на 20 души, от които 95% са хабилитирани лица. Броят на преподавателите на ПОТД, водещи профилиращи дисциплини към началото на 2019/20 уч. г., възлиза на 8 души. Структурата на академичния състав на ПОТД е както следва: през 2014/15 г. се включват 6 професори, 13 доценти, 2 асистенти с докторска степен и 2 асистенти без докторска степен; през 2019/20 уч. г. се включват 4 професори, 15 доценти и 1 асистент с докторска степен. Катедра „Икономика“ декларира, че в обучението на бакалаври не участват преподаватели на ВОТД, но се констатира, че един от професорите е ангажиран в учебния процес. С обучението по ПН са заети и преподаватели на граждански договори, чийто брой нараства от 1 преподавател през 2014/15 уч. г. на 7 души през 2019/20 учебна г. Средната възраст на хабилитираните преподаватели на ПОТД показва тенденция на снижаване като през 2019/20 учебна г. достига 50.55 години, а на нехабилитираните преподаватели на ПОТД показва тенденция на нарастване от 40 на 47 години. Нарастването се дължи на факта, че в катедрата е останал само един асистент. Установени са противоречия и несъответствия в

предоставените допълнителни данни. Например - на няколко места е указано, че всички преподаватели от направлението са ангажирани на ПОТД, докато на друго се отбелязва, че 1 професор, 1 доцент и 1 главен асистент, доктор, работят на ВОТД.

Общият брой на преподавателите, осигуряващи обучението в ОКС „Магистър“ през наблюдавания период, показва спад с един човек. Общият брой на преподавателите на ПОТД към началото на 2019/20 уч. г. възлиза на 16 души, което е в спад в сравнение с 2014/15 г., когато са били на 17 души. Структурата на академичния състав на ПОТД е както следва: през 2014/15 г. се включват 4 професори, 13 доценти; през 2019/20 уч. г. се включват 5 професори и 11 доценти. Средна възраст на хабилитираните преподаватели на ПОТД в ОКС „Магистър“ показва тенденция на снижаване от 55.06 години на 53.86 години. За обучението на магистри в ПН 3.8 са наети и преподаватели на хонорар, чийто брой възлиза на 6 души през 2014/15 г., през 2019/20 уч. г. се увеличава на 8 души, като през периода техният брой е достигал до 11 души.

Двама преподаватели преподават в ОКС „Магистър“ на ВОТД. Повече от 70% от лекциите във всички специалности се водят от хабилитирани преподаватели. Делът на специалистите от практиката, включени в обучението на студенти, във всички специалности и ОКС отговаря на максималните законови прагове. В обучението на студентите се включват преди всичко преподаватели с научна специалност в областта на ПН 3.8. Констатира се, че като цяло финансовите дисциплини се водят от преподаватели с неподходяща научна специалност. Катедра „Икономика“ има само един преподавател (асистент) по „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“. Някои от преподавателите в ПН 3.8 водят по повече от десет дисциплини и имат много висока степен на натовареност.

Във ВУ действа система за атестиране на академичния състав. За периода на наблюдение са проведени 6 атестационни процедури на преподаватели на ОТД, от които 4 – на хабилитиран и 2 – на нехабилитирани. Всички атестирани преподаватели са с оценки "много добра" и „добра“. Карьерното развитие на преподавателите от ПН 3.8 през наблюдавания период се изразява в присъждането на ОНС „Доктор“ на един преподавател и 2 преподаватели са заели академична длъжност „доцент“.

Разработени са правила и са сключени договори, осигуряващи възможност за преподавателска мобилност в чужбина в рамките на „Еразъм+“. За периода на наблюдение преподаватели от ПН са реализирали 15 изходящи мобилности. Между трима и пет души участват в мобилности всяка година, което в относителен дял е между 33,33% и 62,5%.

Констатации за изпълнението на критерий 5.2 в съответствие със стандарт 5 от ESG – част 1 (1-10): „Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея”.

Преподавателите в ПН 3.8 „Икономика“ участват преди всичко в колективни изследователски и научни проекти – 12 на брой. Делът на участващите в научни проекти преподаватели към общия брой на ОТД непрекъснато намалява през наблюдавания период. На един преподавател на ОТД за всяка учебна година се падат от 0,5 до 3 участия в научни форуми, като показателят има тенденция към понижаване. Няма информация за участието на студенти и докторанти в научни проекти. През отчетния период студентите и докторантите, обучаващи се в ПН, вземат участия в конференции и научни форуми, като общият брой участия възлиза на 10 за студентите от ОКС „Бакалавър“ и 20 за ОКС „Магистър“. В предоставената допълнителна информация няма посочени публикации от студенти.

Общият брой на научните публикации на академичния състав в ПН 3.8 за наблюдавания период е 95. В този брой са отчетени и трудовете на автори на ВОТД, за които не са представени декларации за преотстъпване на права. Броят на публикациите на един преподавател на ОТД се движи в диапазона между 1 и 3 публикации на година.

Общият брой на издадените монографии за периода е 13 (14% от общия обем на публикациите), студиите възлизат на 13 (14% от общия брой на публикациите), а статиите - на 30 (32% от общия брой). Броят на научните доклади е 31 за целия период, което е 33% в общия брой на публикациите. Броят на издадените учебници и помагала за периода е 8, а делът им е 8,4% от общия брой. Установено е, че не всички публикации са в областта на ПН 3.8 „Икономика“. В списъците се откриват публикации, свързани с управлението на туризма. Най-често обследваните въпроси в публикациите са свързани с теорията и практика на счетоводството, трудовите пазари и мотивацията на персонала, външноикономическите отношения и управлението на образователните процеси. В списъка почти липсват публикации по финанси маркетинг и кръгова икономика.

За отчетния период се наблюдава тенденция за свиване на публикационната дейност на преподавателите от ПН 3.8. Общият брой на публикациите в реферирани научни издания възлиза на 10 (10,5% от общия брой на публикациите), а тези с импакт фактор и импакт ранг са 3 (дял от 3,15%). Общият брой на онлайн учебните ресурси за целите на ДФО в ПН 3.8 "Икономика" възлиза на 1300 (с натрупване), като в началото на периода той е бил 380 единици. Броят на цитиранията в реферирани научни издания за периода възлиза общо на 48, като на един преподавател на ПОТД се падат по 7 цитирания.

Констатации за изпълнението на критерий 6.1 в съответствие със стандарт 6 от ESG – част 1 (1-10): „Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортната дейност по професионалното направление, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такова”.

ВУ разполага с необходимата материално-техническа база за обучение и НИД, вкл. и по специалностите в дистанционна форма на обучение.

Осигурени са компютърни зали и специализирани кабинети за обучението в професионалното направление. Осигурен е достъп за работа с информационни продукти. Компютърните зали разполагат със съвременен специализирано оборудване, което създава необходимите условия за ефективен учебен процес. Обезпечен е широк достъп до високоскоростен безжичен интернет.

ВСУ „Черноризец Храбър“ разполага с добре организирана и оборудвана библиотека. Осигурен е достъп до водещи научни издания в областта на професионалното направление. Университетската библиотека работи със специализиран библиотечен софтуер и разполага с електронен каталог на целия фонд. Библиотечният фонд на професионалното направление се обновява непрекъснато.

Създадената организация и среда за провеждане и поддържане на ДФО в ВСУ е оценена положително в рамките на процедурата за институционална акредитация. ВУ използва платформа Moodle за своето ДО. От достъпните дейности и ресурси на платформата най-използвани са текстовите файлове, тестовете и заданията.

ВУ използва платформа Moodle за своето ДО, която покрива четвърто технологично равнище, указано от чл. 9, ал. 2 от Наредбата за държавните изисквания за организиране на ДФО. Платформата е адаптирана и индивидуално конфигурирана, съобразно изискванията на ВУ. Тя е с отворен код, което улеснява надграждането на онлайн курсовете. Чрез нея се осъществява интерактивна комуникация между студенти и обучаващи. Преподавателите могат да използват Skype и други средства за аудиовизуална комуникация в реално време, като координират тези действия със студентите чрез обяви в платформата. Сайтът на ДФО (<https://do.vfu.bg/>) съдържа актуални съобщения, графици, координатори на програми и друга обща информация. Преподавателите от ПН 3.8 „Икономика“, работещи в ДФО, са преминали специално обучение за използване на платформата. Учебните ресурси за подготовка по специалностите в ДФО, се разработват по одобрени стандарти. Всички ресурси за ДО (учебни материали, презентации, тестови въпроси, изпитни тестове, конспекти, теми за разработване на курсови работи и др.) формират единен учебно-методически комплекс (УМК). Електронните УМК са достъпни по всяко време и от всяко място в платформата „Moodle“, като едновременно с това се предоставят на студентите и на хартиен носител.

Платформата за ДО дава възможност за детайлни справки, с цел да се проследи взаимодействието между обучаемите, обучаващите и системата, т.ч. детайлни журнали, записващи информация за потребителските действия в системата, включително IP адрес и времена на достъп. ВСУ има приета Политика за защита на личните данни и прилежащата към нея документация, която е съобразена с изискванията на Общия регламент на ЕС 216/679 за защита на личните данни и българско законодателство.

Осигурен е достъп на ниво „студент“ до курсовете, преподавани в специалностите от ПН. Проверката показва: (1) степента на покриване на дисциплините с електронни учебни ресурси е повече от 90%; (2) най-използваните дейности и ресурси в платформата за дистанционно обучение са текстовите файлове, презентациите, тестовете и заданията; (3) отделните курсове се различават значително по своята структура, обем и включени учебни ресурси; (4) Проверените електронни учебни ресурси в платформата отговарят на 4-то равнище на технологична осигуреност.

Аудиторната заетост в ДФО е равна на тази в редовна форма на обучение, като определена част от нея се реализира в присъствена форма, а останалата част се реализира под формата на синхронни и асинхронни онлайн занятия и консултации. Съгласно утвърдените учебни планове за всяка

специалност в ОКС „Магистър“ и ОКС „Бакалавър” присъствените периоди под формата на аудиторни консултации са 30% от общата аудиторна заетост на студентите в редовна форма на обучение.

Броят на онлайн учебните ресурси за целите на ДФО в ПН 3.8 "Икономика" нарастват от 308 на 1300 (с натрупване).

Създадени са условия за регламентирано академично и административно обслужване, подпомагащо обучението на студентите. Изградената интернет базирана система за ДО е интегрирана с информационната система за управление на ВСУ, което улеснява достъпа до информация и административно обслужване на обучаемите от ПН 3.8 „Икономика”.

Констатации за изпълнението на критерий 7.1 в съответствие със стандарт 7 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното направление и последващата реализация на завършилите”.

Създадена е и функционира организация за набиране, обработване и управление на информацията, свързана с качеството на обучението на студентите и тяхната реализация. С тази дейност са ангажирани различни органи и структури на университета. Събраната информация позволява осъществяването на контрол върху качеството на образование в ПН, но резултатите и анализите остават за ползване в рамките на университета и не са публично обявени.

Съществува функционираща връзка със завършилите студенти по няколко канала – платформа Алумни, Клуб на възпитаниците на ВСУ, собствени инициативи и мерки на катедра „Икономика“. Системно се проследява професионалната реализация и кариерното израстване на обучаващите се студенти.

Обучаващото звено има създадена база данни за научните постижения в областта на икономиката и за актуалността на предлагания учебен материал. Базите данни са обект на актуализация и сравнение с аналогични програми на други ВУ у нас и в чужбина.

Констатации за изпълнението на критерий 8.1 в съответствие със стандарт 8 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление”.

Провежда се информационна политика, заложенa в СУК и насочена към осигуряване на публичност за образователната и научно-изследователската дейност на преподаватели и студенти. На уебсайта на университета е поместена актуална информация относно обучението в ПН. ВУ публикува систематизирана (извадкова) информация за учебните планове и програми на своите специалности от професионалното направление.

Основният източник на информация, очертаваща целия „жизнен цикъл” на обучаемите, е уебсайта на ВСУ „Черноризец Храбър“. Обособени са раздел „Прием”, а чрез Центъра за кариерно развитие се проследява реализацията на завършилите студенти. Създадена е система за проследяване на студентите по време на обучението им, която се контролира от курсовите ръководители.

Периодично се обновяват условията за обучение, квалификационните форми и перспективите за професионална реализация на студентите от ПН. Връзката с работодатели и студенти се осъществява с посредничеството на Центъра за кариерно развитие.

Създадена е организация за популяризиране на научните и изследователски постижения на преподавателите и студентите от ПН чрез периодично организирани университетски научни конференции и кръгли маси, публични лекции, публикуване на информация за участия на преподаватели в научни и други проекти.

Информация за сътрудничеството с чуждестранни университети, както и възможностите за обмен са оповестени и публично достъпни в сайта на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Констатации за изпълнението на критерий 9.1 в съответствие със стандарт 9 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите извършват регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии, при обучението по професионалното направление”.

Приети са работни програми, обезпечавачи качеството на учебния процес и образователния продукт, включващи периодичен мониторинг. За периода 2015–2019 г. са планирани и проведени пет вътрешни одита - по един всяка година. За същия период са проведени пет обучения на одиторските екипи. Зам. ректора по УД и ръководената от него КУД са отговорни за поддържането на качеството

на образователния процес. Друг орган, ангажиран с периодичния мониторинг, е факултетната комисия по учебната дейност. Действащите към момента учебни планове за ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ са били обсъждани и актуализирани по веднъж за наблюдавания период, с изключение на учебният план за специалност „Финанси и счетоводство“, който е актуализиран два пъти. Наред с това през наблюдавания период е осъществена промяна в 166 учебни програми.

Мониторингът на успеваемостта на студентите в ПН се извършва от тюторите. Успеваемостта се анализира и се докладва два пъти годишно на катедрените съвети, след което ежегодно се представя на заседания на ФС и АС. От своя страна СУК на ВСУ предвижда провеждането на анкетни проучвания с цел подобряване на обучението. За наблюдавания период ВУ е провеждало по 7-8 анкетни проучвания всяка година. Относителният дял на реализираните се студенти показва тенденция към увеличение. Средният успех на студентите от следването също показва тенденция към повишаване, увеличава се и средният успех от дипломирането. Делът на прекъсналите и на отпадналите студенти, отнесен към общият брой на приетите за съответната година е малък.

Констатации за изпълнението на критерий 10.1 в съответствие със стандарт 10 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление”.

ВУ оценява качеството на своя образователен процес. За това до голяма степен допринасят външните национални и международни контролни организации. Провежда многократна сертификация на СУК от Bureau Veritas Certification Holding. През периода на самооценка ВУС провежда пет външни надзорни одита – един по стандарта ISO 9001:2008 и четири по стандарта ISO 9001:2015. Наред с външните одити ВСУ преминава през програмна акредитация на ПН 3.8. "Икономика" през 2014 г., процедура на САНК през 2018 г. и институционална акредитация на ВУ през 2019 г.

Развива се практика за връзка с реалния бизнес посредством създаването на браншовото настоятелство. По данни от ВУ за наблюдавания период не са били включвани хора от практиката в държавните изпитни комисии

Обучаващото звено приема на свое заседание през 2019 г. решение за утвърждаване на състав на работна група за разработка на доклада за изпълнение на препоръките от програмната акредитация на ПН 3.8 и доклада самооценка по утвърдените от НАОА критерии и график за изпълнение. Докладът се фокусира върху предприетите през наблюдавания период мерки, които поетапно са докладвани на ФС и АС.

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване, проведено на **12.05.2021 г. (Протокол № 15)**, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА „Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти”, Постоянната комисия по стопански науки и управление предлага на Акредитационния съвет следното **РЕШЕНИЕ:**

1. Дава програмна акредитация на професионално направление 3.8 „Икономика” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ на основание обща оценка **8.96 (осем цяло и деветдесет и шест)**.

За ОКС „бакалавър“

- „Финанси и счетоводство“ – редовна, задочна и дистанционна форма на обучение.
- „Международни икономически отношения“ – редовна, задочна и дистанционна форма на обучение.
- „Международен бизнес“ (на английски език) – редовна форма на обучение.
- „Финанси“ (на английски език) – редовна форма на обучение.
- „Дигитална икономика“ – редовна и задочна форма на обучение.

За ОКС „магистър“

- „Счетоводство и финансови отчети“ – редовна и задочна форма на обучение.
- „Финансов одит“ – редовна и задочна форма на обучение.
- „Данъчен и митнически контрол“ – редовна и задочна форма на обучение.

- **„Финансов и банков мениджмънт и маркетинг“** – редовна, задочна и дистанционна форма на обучение.
- **„Международни финанси“** – редовна, задочна и дистанционна форма на обучение.
- **„Кръгова икономика“** – редовна и задочна форма на обучение.
- **„Предприемачество“** – редовна и задочна форма на обучение.

2. Срокът на валидност на акредитацията е до следващата акредитация на ПН 3.8, съгласно графика по чл. 81, ал. 2 от ЗВО.

3. Определя капацитет на професионално направление 3.8 „Икономика” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, за ОКС „бакалавър“ – 1000 студенти (редовна, задочна и дистанционна форма на обучение), за ОКС „магистър“ - 750 студенти (редовна, задочна и дистанционна форма на обучение).

Общо за професионалното направление: 1750 студенти .

Постоянната комисия по стопански науки и управление формулира следните препоръки:

1. Да се увеличи публикационната активност на преподавателите по тематика, съответстваща на профила на образователните програми.
Срок: постоянен
2. Да се увеличат публикациите на преподавателите в издания с импакт-фактор и импакт-ранг.
Срок: постоянен
3. Да се стимулира и увеличи участието на студентите в научноизследователски проекти.
Срок: постоянен
4. Да се увеличи участието на преподавателите в научноизследователски проекти.
Срок: постоянен
5. Да се допълнят и разнообразят електронните учебни ресурси, използвани за ДФО, при стриктно спазване на одобрените стандарти.
Срок: постоянен

Обща словесна оценка в съответствие с получената числова оценка: съществено съответствие

Председател на ПКЧНУ:

(проф. д-р Галина Младенова)